

GNIEZNO

Stolice Polski
Capitals of Poland

Archiwalne fotografie
Archival photographs

BOSZ

 **ARCHIWA
PAŃSTWOWE**
NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE

GNIEZNO

Stolice Polski
Capitals of Poland

Archiwalne fotografie
Archival photographs

BOSZ

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie dzisiejszego Gniezna pochodzą sprzed 8–10 tys. lat, z epoki kamienia łupanego (paleolitu), natomiast na Górze Lecha, miejscu o szczególnym znaczeniu w historii miasta, odkryto pozostałości ze środkowej epoki kamienia. Z początku naszej ery pochodzą liczne zabytki kultury łużyckiej związanej z wczesną epoką żelaza. Uważa się, że od przełomu IV i V wieku teren ten pozostawał raczej niezasiedlony. Było to efektem przesuwania się ze wschodu plemion koczowniczych, tzw. wędrówek ludów – okresu, w którym miejscowa ludność pochodzenia germańskiego, zamieszkująca wówczas obszar późniejszej Polski, przeniosła się na zachód. Cały ten proces przyczynił się ostatecznie do upadku zachodniej części Cesarstwa Rzymskiego, ale to jest zupełnie inna historia. Około VI wieku na terenach między Odrą a Bugiem pojawili się Słowianie. Górę Lecha i jej okolice zasiedlili najprawdopodobniej w następnym stuleciu.

Od końca VIII wieku na tym najświetniejszym gnieźnieńskim wzgórzu znajdowała się świątynia pogańska. Wyniki badań archeologicznych potwierdzają, że na szczycie wznosił się usypany z kamienia kopiec o długości 12 m, średnicy 10–12 m i wysokości około 8 m. Jego przeznaczenie do dziś budzi spory wśród badaczy. Dużą część przychyła się do opinii, że pełnił on funkcję ołtarza, są jednak tacy, którzy dopatrują się w nim grobowca w formie kamiennego

The oldest traces of settlements in the area of contemporary Gniezno date back 8,000–10,000 years, to the Stone Age (Palaeolithic), whereas on the Lech Hill, a place of particular significance in the city's history, remains from the Middle Stone Age have been discovered. Numerous Lusatian cultural relics related to the Early Iron Age also originate from the beginning of the modern era. It is believed that since the turn of the 5th century AD, the area was probably not inhabited. This resulted from the movement of nomadic tribes from the east, the so-called human migration – a period when the local people of Germanic origin, at the time living in what would later become Poland, moved westwards. Eventually, the entire process contributed to the fall of the western part of the Roman Empire, but this is a completely different story. Around the 6th century, Slavs appeared in the land between the Oder and the Bug Rivers. Most likely, they settled on the Lech Hill and the surrounding area in the following century.

From the late 8th century, this most famous of Gniezno's hills was home to a pagan temple. Based on archaeological research, we know that on top, there was a heaped stone mound 12 metres long, 10–12 metres in diameter and approximately 8 metres high. Scholars still argue about its function. Many are of the opinion that it served as an altar, but some speculate that it was a tomb in the form of a stone barrow. If that was the case, who might have been buried underneath? Definitely a prominent figure... A local ruler? A dynasty

Relikwiarz św. Wojciecha
wykonany w 1662

Reliquary of St Adalbert
made in 1662

Drzwi Gnieźnieńskie, płaskorzeźba
przedstawiająca św. Wojciecha

Gniezno Doors, relief
depicting St Adalbert

kurhanu. Jeśli tak było w rzeczywistości, to kto mógł być w nim pochowany? Na pewno ktoś znaczący... Miejscowy władca? Założyciel dynastii – legendarny Piast? To wszystko oczywiście tylko hipotezy. Współcześnie pozostałości kopca znajdują się głęboko pod ziemią, częściowo pod Kościołem św. Jerzego, nie sposób zatem przeprowadzić dokładnych badań archeologicznych, które mogłyby jednoznacznie rozwikłać tę zagadkę. Przyjmuje się jednak zgodnie, że to miejsce było ważnym ośrodkiem religijnym oraz że to właśnie tam dokonywano intronizacji kolejnych władców plemiennych – poprzedników Mieszka z dynastii piastowskiej. Jeśli przypuszczenia te są słuszne, to również nasz pierwszy historyczny władca właśnie tam mógł zostać wyniesiony na tron książęcy.

W I połowie X wieku na Górze Lecha zbudowano pierwszy gród wraz z przyległym podgrodzem. Był to odpowiednik dzisiejszego

founder – the legendary Piast? These are all but hypotheses. Presently, the remains of the mound are buried deep underground, partly under the Church of St George, so there is no way of conducting thorough archaeological research that would solve this riddle once and for all. However, scholars agree that the place was an important religious centre and it was there that tribal rulers were enthroned – predecessors of Mieszko of House Piast. If these assumptions are correct, this is where the first Polish historical ruler might have ascended to the ducal throne.

In the 1st half of the 10th century, the first stronghold was erected on the Lech Hill, alongside an adjoining bailey. It was equivalent to a modern city. When Mieszko was baptised in 966, Gniezno, still containing a pagan temple, was one of the most significant strongholds in his country. Some recall that it was in Gniezno that the ruler received the sacrament. It seems unlikely, although not impossible. Other potential locations are Poznań and Ostrów Lednicki. However, due to no surviving written sources, the question of where the baptism took place still remains open to hypotheses and scholarly disputes.

With the adoption of the new faith, the Piast country gradually began to change. The changes were also to be seen in Gniezno, where Mieszko built a stone church, which – as most scientists believe – is the resting place of his wife Doubravka. It is assumed that simultaneously, for a few or a dozen

Jan Matejko,
portret Mieszka I

Złoty kodeks gnieźnieński,
scena wjazdu do Jerozolimy

Jan Matejko,
portrait of Mieszko I

Gold Codex of Gniezno,
scene of entry into Jerusalem

**Katedra
gnieźnieńska,
miejsce koronacji
pierwszych królów
Polski, 1928-1934**

Gniezno Cathedral,
site of the coronation
of the first Polish kings,
1928-1934

**Widok na miasto
i katedrę od strony
jeziora Jelonek,
1928-1934**

View of the city and
cathedral from Lake
Jelonek, 1928-1934

Znajdująca się na Wzgórzu Lecha
katedra gnieźnieńska, 1928–1934

Gniezno Cathedral situated
on the Lech Hill, 1928–1934

**Jubileusz
pięćdziesięciolecia
kapłaństwa biskupa
Antoniego Laubitza,
marzec 1938**

50th anniversary of
Bishop Antoni Laubitz's
ministry, March 1938

**Odpust
św. Wojciecha,
25 kwietnia 1937**

Feast of St Adalbert,
25 April 1937

**Uroczystość
Bożego Ciała,
pod baldachimem
Antoni Laubitz
i Ignacy Mościcki,
30 maja 1929**

Corpus Christi
celebration, under the
canopy: Antoni Laubitz
and Ignacy Mościcki,
30 May 1929

**Odpust
św. Wojciecha,
kardynał August
Hlond przed
kompanią honorową,
25 kwietnia 1937**

Feast of St Adalbert,
Cardinal August Hlond
before the guard of
honour, 25 April 1937

**s. 24–25
Odpust św. Wojciecha, wierni zgromadzeni
przed katedrą, 25 kwietnia 1937**

pp. 24–25
Feast of St Adalbert, the faithful gathered before
the cathedral, 25 April 1937

Wydarzenia Events

**Prezydent Stanisław
Wojciechowski
na dworcu,
wrzesień 1925**

President Stanisław
Wojciechowski at
the train station,
September 1925

**Prezydent Stanisław
Wojciechowski
podczas otwarcia
wystawy
przemysłowo-
rolniczej,
wrzesień 1925**

President Stanisław
Wojciechowski at
the opening of an industry
and agriculture show,
September 1925

**Wizyta prezydenta
Ignacego
Mościckiego,
maj 1929**

Visit of President Ignacy
Mościcki, May 1929

**Kółko literackie Miejskiej Szkoły Przemysłowo-
-Handlowej z panem Czechem – nauczycielem
i założycielem grupy, 1932**

Literary club of the Municipal School of Industry
and Commerce with Mr Czech – a teacher and
group founder, 1932

**Dzieci nad jeziorem podczas półkolonii
zorganizowanych przez Rodzinę Kolejową,
1919–1939**

Children by the lake at a day camp organised by
the Railway Family, 1919–1939

**Kolonie letnie
w Gnieźnie dla dzieci
z Mysłowic, 1932**

Summer camp in
Gniezno for children
from Mysłowice, 1932

Gniezno – miasto początków polskiej państwowości. To tutaj w 1000 roku odbył się zjazd gnieźniński, a ćwierć wieku później Bolesław Chrobry przyjął koronę królewską. Fotografie zgromadzone w albumie ukazują miejsce, w którym przez wieki splatały się wątki duchowe i polityczne. Zabytkowe kamienice i urokliwe zaułki niosą pamięć zarówno królewskich ceremonii, jak i codziennego życia toczącego się w cieniu monumentalnej katedry. To fotograficzna opowieść o mieście, które choć dziś odgrywa inną rolę, wciąż nosi w sobie ślady wielkiej historii.

Gniezno – the city from the origins of the Polish statehood. This is where the Congress of Gniezno took place in 1000, and 25 years later, Bolesław the Brave was crowned king. The photographs included in the book present a place where religion and politics have crossed paths for centuries. Historical townhouses and picturesque nooks preserve the memory of royal ceremonies and everyday life unfolding in the shadow of the great cathedral. It is a photo-story of the city that – despite playing a different role today – still bears traces of great history.